

VYBRANÉ KAPITOLY Z OBECNÉ PEDAGOGIKY I.

Lucie Křeménková

KANTOROVÁ, J. a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I.* Olomouc: Hanex, 2008, 246 s.,
ISBN 978-80-7409-024-0.

Autoři (Helena Grecmanová, Drahomíra Holoušová, Lumír Kantor, Jana Kantorová a Eva Urbanovská) v této publikaci zúročily své bohaté znalosti a zkušenosti, zcela v souladu se základní poučkou pedagogiky: vzdělávat a vychovávat. Kniha uceleně informuje o mnoha důležitých aspektech této základní pedagogické disciplíny. Jak v úvodu upozorňuje docentka Grecmanová, nebylo v možnostech této publikace obsáhnout zdaleka všechny otázky a témata, jimiž se obecná pedagogika zabývá. Přesto je možné učebnici považovat za kvalitního průvodce tajemstvím pedagogiky, jehož roušku jednotliví autoři odkryli v celkem jedenácti kapitolách. Každá z nich kompaktní formou pojednává o daném stěžejním tématu tohoto vědního oboru.

První kapitola nás seznamuje s vědním oborem pedagogiky. Zahrnuje nejen definice, základní popis tohoto oboru a jeho předmět, ale také velmi důležitý historický kontext, vztah pedagogiky k ostatním vědám a systém pedagogických disciplín.

Autoři druhé kapitoly předkládají informace o faktorech rozvoje lidského jedince. Vývoj a rozvoj člověka je zde pojímán z hlediska jeho biologických faktorů, důraz je kladen především na genetickou stránku člověka a vlivy, jež na něj působí po narození, dále z hlediska prostředí, kde je pozornost upřena hlavně na prostředí výchovné a školní a v neposlední řadě je uveden také akcent výchovy.

Další kapitola pojednává o výchově jako předmětu pedagogické vědy s důrazem na sebevýchovu. V této části je možné čerpat informace o různých pojetích výchovy, jejích funkcích a vnitřních i vnějších podmínkách. V rámci sebevýchovy se akcentuje především vlastní aktivita objektu výchovy, a to z hlediska jeho sebedeterminace, sebeuvědomování, sebezpoznání, či sebehodnocení.

Ke studiu všech vědeckých disciplín je nutné znát její terminologii, pojmový aparát a jeho vzájemné vztahy. Nejinak je tomu i u pedagogiky. Tato část publi-

kace se zaměřuje především na terminologické problémy a následně na pojmy vzdělávání, vzdělání, vyučování a učení. Z hlediska vzdělání se pozornost upírá na jeho atributy, funkce, vlastnosti a další pojmy, jež s ním úzce souvisí.

Vědecký obor pedagogiky postuloval několik výchozích kategorií, přičemž jednou z nich je výchovný cíl, potažmo jeho obsah. Autorka v textu zdůvodňuje nutnost jejich stanovování, porovnává vztah jednotlivých pedagogických směrů k této kategorii a taktéž pojednává o funkcích, třídění, klasifikacích a jednotlivých typech výchovných cílů.

Výchovu není možné pojímat jako statický jev, ale jako proces. Touto problematikou se zabývá další kapitola, ve které se dozvídáme, co je výchovný proces a jaká jsou jeho specifika, etapy a jejich jednotlivé fáze.

Následující kapitola plynule navazuje na předcházející, neboť i ona pojednává o výchovném procesu, v tomto případě na něj nazírá z hlediska jeho efektivity a výchovných zásad. V rámci efektivity je nutné seznámit se s jejími kritérii, dále pak pochopit podstatu jednotlivých výchovných zásad, které jsou pro práci vychovatele stěžejní.

Osobnost učitele je významným a zásadním zdrojem jeho kvalitního působení na žáky či studenty, o čemž také svědčí samostatné zařazení tohoto celku do struktury učebnice. Současné, i historické pojetí osobnosti učitele, jeho vztah ke společenskému prostředí, role v interakci se žáky, ostatními učiteli a rodiči a taktéž nutnost neustálého profesního růstu jsou jen namátkové informační zdroje této části.

O vývoji profesní dráhy učitelů, především z hlediska jejich jednotlivých etap, pojednává tato část publikace. Jsou zde charakterizovány následující typy učitelů: začínající, zkušený a vyhasínající.

Profesní etika učitele je další kapitolou této publikace. Autorka se zamýšlí nad problematikou etiky, jejího významu a společensko-historického kontextu. Každá profese má svá specifika a profese učitele je jednou z oblastí, kde je nutné stanovit a dodržovat i jistá etická pravidla a profesní normy.

Závěrečná kapitola pojednává o osobnosti vychovávaného jedince z psychologického hlediska. Zájemci se zde mohou dozvědět základní informace o osobnosti, její determinaci a nezastupitelné úloze výchovy při jejím spoluutváření. Osobnosti je možno se zabývat z hlediska jejího temperamentu, osobnostních rysů, kognitivních stylů a inteligence. Nezanedbatelný význam má také samotná interakce mezi vychovávaným a vychovatelem.

Publikace je určena především vysokoškolským studentům učitelských oborů, ale řadu cenných informací v nich mohou najít i pedagogové a další zájemci z řad široké veřejnosti, jimž ji lze taktéž vřele doporučit. Kniha je souhrnem poznatků věnujících se problematice obecné pedagogiky. Čtivou formou psaná publikace je obohacena o množství přehledných tabulek, grafů, či citací významných osobností pedagogiky, které usnadňují orientaci a prohlubují znalosti problematiky. Taktéž je zde možné čerpat z bohatých odkazů na doplňující literaturu. Své vědomosti a zájem o jednotlivá témata si mohou zájemci ověřit u řady úkolů a otázek k zamyšlení. Správnost svých odpovědí si pak mohou zkontrolovat v klíči.

Přesto, že je obecná pedagogika teoretickou disciplínou, dokáže oslovit a přitáhnout pozornost. Autoři této publikace se zhostili svého úkolu, obsahově pojmut široký záběr této vědní disciplíny, na výbornou. Dokázali zajímavou formou přiblížit všem čtenářům, že teoretické disciplíny jsou nedílnou součástí praktických pedagogických věd a mohou být prezentovány velmi živě, aktuálně a poutavě.

Mgr. Lucie Křeménková
Katedra psychologie a patopsychologie
Pedagogická fakulta UP
Žižkovo náměstí 5
771 40 Olomouc